

■ Opgave 1 De multiculturele samenleving

tekst 1

Vaders wil is wet, hoe dan ook

Marokkaanse meisjes

.....
George Marlet

UTRECHT – Marokkaanse meisjes in Nederland zijn steeds beter opgeleid en maken carrière. Maar als het om de partnerkeuze gaat, is vaders wil nog altijd
5 wet.
'Het hebben van een vriendje wordt nog steeds niet geaccepteerd.' Voor meisjes van 15, 16, 17 jaar levert dat problemen op. 'Dan moet je alles stiekem en geheimzinnig doen,
10 met smoesjes over schoolfeesten en vriendinnen,' vertelt Yildiz (26) uit eigen ervaring en waarneming.
Het gezag van de vader is in de Marokkaanse traditie onaantastbaar als het gaat om de
15 partnerkeuze. 'Een eigen keuze maken, zelf met een jongen thuis komen, dat is bij de eerste generatie Marokkanen niet aan de orde. Je kunt het als meisje niet maken om zelf een man te versieren en te zeggen: met
20 hem ga ik trouwen,' zegt Halim el Madkouri, kenner van de Marokkaanse gemeenschap. Hij hoort vaders de laatste tijd wel vaker

zeggen dat ze hun dochters meer vrijheid geven, maar in de praktijk heeft hij – in elk
25 geval formeel – het laatste woord wie de juiste man voor zijn dochter is. El Madkouri: 'Meisjes weten de regels soms slim te omzeilen. Ze houden rekening met de traditie en vragen hun vriendje om bij vader langs te
30 gaan.'
Dat steeds meer Marokkaanse meisjes hogere opleidingen volgen en in dito functies terecht komen, heeft volgens Yildiz geen merkbare invloed op de verhoudingen binnen
35 het gezin. 'Een afwijkende keus maken betekent breken met je ouders, je achtergrond, de hele gemeenschap. Daar schrikken de meeste meisjes voor terug. Een traditionele keus roept in elk geval minder
40 strijd op. Ik was zelf jarenlang het *enfant terrible* van de familie door te willen studeren en werken maar sinds ik getrouwd ben, is alles weer koek en ei.'

bron: Trouw van 1 september 1999

De drie Turkse musketiersters uit Deventer

door Harm Ede Botje

Drie Turkse moeders in Deventer willen dat hun kinderen het ver brengen in het leven. Dat lukt niet op een basisschool met alleen Turkse leerlingen, zoals de Kameleon, vinden ze. Ze kwamen in opstand en boekten succes. Hun kinderen zitten nu op gemengde scholen. Maar de kwestie rond de Kameleon staat niet op zichzelf.

(...)

'De drie musketiers,' noemen de drie Turkse vrouwen uit de Rivierenwijk in Deventer zich voor de grap. Afgelopen zomer veroorzaakten zij een kleine revolutie in onderwijsland. Voor de eerste keer in de geschiedenis ging een basisschool dicht nadat de ouders in staking waren gegaan. Hun eis was simpel: ze wilden dat hun Turkse kinderen naar school zouden gaan met Nederlandse kinderen.

(...)

Nederland telt zeshonderd zwarte basisscholen, dat wil zeggen scholen waar het merendeel van de leerlingen van buitenlandse afkomst is, maar verschillende nationaliteiten heeft. Daar is de onderlinge voertaal Nederlands. Zonder dat de beleidsmakers het in de gaten hadden, zitten op meer dan tachtig van die scholen kinderen die dezelfde (niet-Nederlandse) nationaliteit delen, de zogeheten mono-etnische scholen. De kinderen op deze scholen horen de hele dag Turks of Marokkaans om zich heen. De actie van de moeders in Deventer was bedoeld om dit probleem onder de aandacht te brengen én op te lossen.

(...)

In de zomervakantie probeert wethouder Antoin Scholten van Onderwijs de partijen (schoolbestuur en ouders) nader tot elkaar te brengen, maar zonder resultaat. Uit protest gaan de ouders op de eerste dag van het nieuwe schooljaar weer in staking, wat leidt tot een nieuwe golf van publiciteit. Op 6 september vraagt de wethouder Zeki Arslan van het multicultureel instituut Forum

45 om tussen de partijen te bemiddelen. Arslan is van Turkse afkomst en houdt zich al jaren bezig met het achterstandsbeleid in het onderwijs. Arslan spreekt met de partijen en komt tot de conclusie dat de

50 vertrouwensbreuk totaal is.

'Wie stuurt zijn kinderen nu nog naar deze school, die al maanden voorwerp is van publiek debat?' zegt Arslan.

(...)

In het belang van de kinderen adviseert

55 Arslan de school zo snel mogelijk te sluiten. Het schoolbestuur gaat akkoord en vanaf eind oktober zitten de kinderen verspreid over Deventer op school. Ruim vijfenzeventig procent gaat naar een witte school buiten de wijk, elf kinderen kozen voor een overstap naar een zwarte school in de buurt.

(...)

Oud-minister van Onderwijs Jo Ritzen waarschuwde vijf jaar geleden al voor dit soort scholen (mono-etnische scholen). Toch neemt de overheid geen enkele maatregel om het ontstaan ervan te voorkomen. En dat verbaast bemiddelaar Arslan. 'Nederland is een klein en overzichtelijk land. Soms staat een mono-etnische school op nog geen honderd meter afstand van een witte school. Dat moet je toch kunnen tegengaan?' Natuurlijk, ouders hebben de vrijheid om hun kind op zo'n school te laten zitten of het er juist van af te halen. Maar Arslan pleit ervoor dat de overheid het ontstaan van zulke scholen actief tegengaat. Ze belemmeren de integratie, hoezeer de leerkrachten ook hun best doen om de leerlingen een goede toekomst te geven. Op de Delftwijkschool in Haarlem spelen volgens het *Haarlems Dagblad* vergelijkbare problemen tussen schooldirectie en ouders. Ook andere steden kampen ermee. Arslan voorspelt dat er in de nabije toekomst vaker conflicten zullen ontstaan omdat ouders weigeren hun kinderen acht jaar lang naar een mono-etnische school te sturen. Vooral als ze het gevoel krijgen dat ze met hun kinderen in een getto zitten.

bron: *Vrij Nederland* van 18 november 2000

tekst 3

De gemotiveerde werknemer heeft geen kleur

De allochtone werkzoekende komt moeilijk aan de bak. Teveel Limburgse werkgevers zijn behept met vooroordelen. De allochtoon die zijn toekomstige baas even niet aankijkt in het sollicitatiegesprek kan het schudden. Arbeidsvoorziening gaat er wat aan doen.

Door Bernadette Dijk

- 5 GELEEN – Met de allochtoon onder de arm
naar het midden- en kleinbedrijf, en voor de
deur blijven liggen tot hij een baan heeft
gekregen. Dat is de opdracht waarmee
Arbeidsvoorziening Limburg twaalf
10 consulenten aan de slag heeft gezet. Maar veel
ondernemers zijn huiverig om 'een
buitenlander' in dienst te nemen.
Allochtone werkzoekenden komen daardoor
moeilijk aan een baan. „Werkgevers hebben
15 vooroordelen, bijvoorbeeld dat deze mensen
geen Nederlands spreken, of dat er iets aan
hen mankeert,” weet J. Somers die zich bij
Arbeidsvoorziening bezighoudt met het
- 20 inschakelen van minderheden in het midden-
en kleinbedrijf (MKB). „We proberen
vooroordelen weg te halen. Het gaat om
werkzoekenden die de taal goed beheersen
en ook een opleiding hebben waarmee ze
25 meteen aan de slag kunnen. En vanwege het
grote personeelstekort zijn gelukkig steeds
meer werkgevers bereid deze groep mensen
een kans te geven.” Arbeidsvoorziening
Limburg hoopt dit jaar duizend allochtone
werkzoekenden aan een baan te helpen met
30 het minderhedenproject, dat sinds twee
weken loopt. (...)

bron: De Limburger van 19 januari 2001

Opgave 2 Verkiezingen van de Tweede Kamer

tekst 4

De Haagse Staat

GIJSBERT VAN ES

Hoogste tijd voor een nieuw programma. De vorige keer droegen ze hoopgevende titels als 'Samenleven doe je niet alleen' (CDA), 'Een wereld te winnen' (PvdA) en 'Bewogen in beweging' (D66). Sinds 1977 verschijnen ze in een kloeke verzamelbundel bij voorheen de Staatsdrukkerij. Ruim 500 pagina's. Maar wie leest ze?

10 Nog twintig maanden zijn er te gaan tot de Tweede Kamerverkiezingen van 15 mei 2002. Maar her en der in partijen duiken al nieuwe commissies op die zich wijden aan het opstellen van nieuwe verkiezings-
15 programma's. De twee grootste oppositiepartijen in de Kamer, het CDA en GroenLinks, zijn hiermee het verst gevorderd.
(...)
Het CDA breekt radicaal met de oude
20 methode, waarbij een eerbiedwaardig en gemiddeld hooggeleerd gezelschap van partijprominenten zich in studeerkamers terugtrekt. Het nieuwe CDA-program moet

'van onderop' groeien via een website vol
25 interactieve toepassingen die begin volgende maand, op een partijraad in Zwolle, wordt gelanceerd.

CDA'ers Ad Klink, directeur van het wetenschappelijk bureau, en Joep Mourits, directeur communicatie, hebben onlangs een
30 'voorzet' van tien punten op internet geplaatst, waarmee een 'Competitie van Ideeën' op gang moet komen. Een 'nieuwe balans' tussen arbeid en zorg, fors meer geld
35 voor het onderwijs, medisch-ethische dilemma's: dat zijn enkele van de tien thema's waarover het CDA de discussie zoekt.

De plannen voor de nieuwe CDA-procedure laten zich lezen als een handboek moderne marketing. Voor elk van de tien discussiethema's worden 'focusgroepen' (discussiegroepen) gevormd, die de discussies via internet en via bijeenkomsten
40 in het land moeten aanzwengelen. Niet-CDA-leden kunnen zich tijdelijk aanmelden als 'digitaal lid' om bijdragen te leveren aan het partijdebat.

bron: NRC Handelsblad van 9 oktober 2000

tekst 5

ADVIES VOOR PvdA: KAPPEN MET PAARS

- Partijgenoten, het is genoeg geweest. Maak een eind aan de onzalige paarse coalitie. Zo ongeveer roept oud-Kamervoorzitter Dick Dolman de PvdA op te breken met
- 5 Paars.
- De samenwerking met de VVD is volgens PvdA'er Dolman 'een onnatuurlijk bondgenootschap' waarbij de PvdA voortdurend in een positie verkeert om
- 10 'CDA-VVD-beleid te moeten uitvoeren,' zo zegt hij in een interview in het vandaag verschenen Jaarboek Parlementaire Geschiedenis 2000 van de Katholieke Universiteit Nijmegen.
- 15 Paars, zo redeneert Dolman, was een tijdje aardig om het CDA 'een toontje lager te laten zingen', maar is voor sociaal-democraten inmiddels meer doel dan middel geworden. „Als je het mij vraagt, heeft de PvdA de
- 20 macht van het idee ondergeschikt gemaakt aan de macht om de macht. Bij gebrek aan beter is men dat 'de derde weg' gaan noemen, het is echter pure onmacht”, aldus Dolman. De oud-Kamervoorzitter, tegenwoordig lid
- 25 van de Raad van State, ziet voor de PvdA een andere marsroute en dat is de weg naar links.

bron: NRC Handelsblad van 28 november 2000

tabel 1

Definitieve uitslag Tweede-Kamerverkiezingen 1998

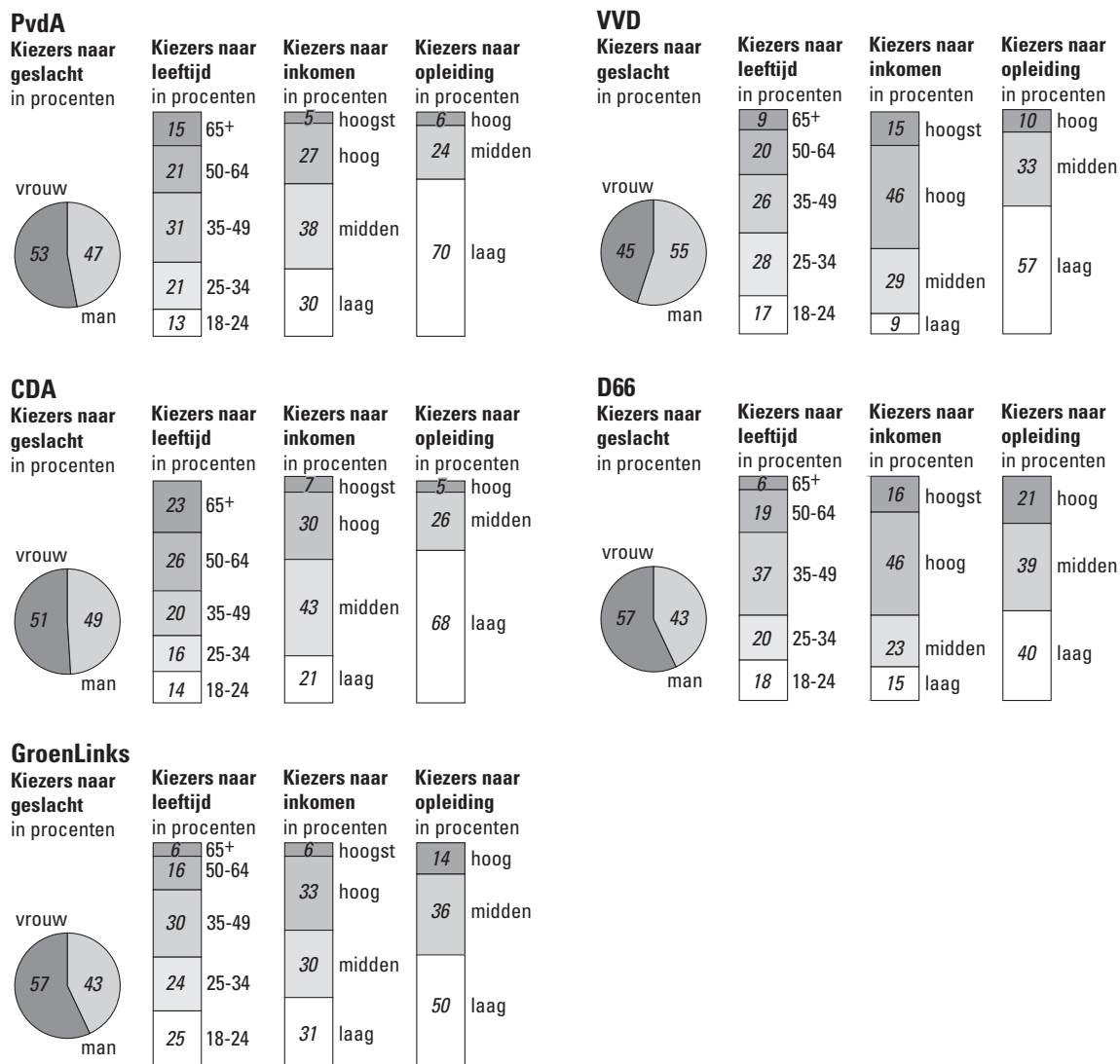
Partij	Tweede Kamer '98 (opkomst: 73,2%)		
	uitgebrachte stemmen %	TK-zetels aantal	TK-zetels %
PvdA	29,0%	45	30%
VVD	24,7%	38	25%
CDA	18,4%	29	19%
D66	9,0%	14	9%
GroenLinks	7,3%	11	7%
SP	3,5%	5	3%
RPF	2,0%	3	2%
SGP	1,8%	3	2%
GPV	1,3%	2	1%
CD	0,6%	0	-
AOV/Unie 55+	0,5%	0	-
senioren 2000	0,4%	0	-
overige	1,5%	-	-
totaal	100%	150	100%

naar: NRC Handelsblad van 7 mei 1998

Eindexamen maatschappijleer havo 2002-II

havovwo.nl

figuur 1

naar: NRC Handelsblad van 7 mei 1998

Opgave 3 Criminaliteit en rechtsstaat

tekst 6

NIEUWE KANS VOOR ONTSPORDE JONGENS

Wie les wil of een uurtje eerder naar bed, moet zich positief gedragen op de Glen Millsschool voor criminele jongeren in Wezep. Elkaar respecteren en corrigeren is een belangrijk element in de training die beoogt dat de jongens niet terugvallen in hun criminele gedrag.

5 In de voormalige Willem de Zwijgerkazerne in Wezep heerst orde. De 32 jongens tussen veertien en negentien jaar die de kazerne bewonen, worden 24 uur per dag in de gaten gehouden. Niet alleen door de leiding, vooral door elkaar.
(...)

10 Meisjes zijn er niet op de Glen Millsschool omdat de methodiek speciaal voor jongens is gemaakt. „Ten eerste zijn er meer jongens die criminele daden verrichten.”
(...)

bron: Het onderwijsblad nr. 15, 11 september 1999

Samenleving maakt jeugd crimineel

Een nieuwe dienstplicht of verplicht sporten helpt niet tegen jeugdcriminaliteit en geweld. Want die hebben veel complexere oorzaken. Zoals het feit dat goederen voor het grijpen liggen, (...).

Criminaliteit en jongeren

.....

Josine Junger-Tas

Professor Orlebeke betreurt in Trouw van
7 augustus het verdwijnen van de dienstplicht.
Hij beveelt ter bestrijding van geweld en
criminaliteit van jongeren verplichte
5 teamsporten aan op school. Was de
oplossing van de jeugdcriminaliteit maar zo
simpel. Het terugdringen van dit complexe
probleem vraagt grote inspanningen van
gezinnen, maar ook van de school en van de
10 overheid. De oplossingsstrategieën die men
voorstaat hangen nauw samen met de
opvattingen die men koestert over de
oorzaken van criminaliteit. Uit
wetenschappelijk onderzoek komt als
15 oorzaak van de toegenomen
jeugdcriminaliteit allereerst de enorme
welvaartsgroei naar voren, daardoor is een
niet aflatende stroom van goederen ontstaan
die even gemakkelijk te ontvreemden als te
20 verhandelen is. Dit geldt bij voorbeeld voor
zaken als auto's, fietsen, elektronische
apparatuur, camera's, autoradio's,
videorecorders, cheques en pasjes.
(...)

bron: Trouw van 18 augustus 1999

25 Wat zou er moeten gebeuren om het niveau
van geweld en jeugdcriminaliteit terug te
dringen? De oplossing ligt zeker niet in het
strafrecht: de groei van het aantal
jeugdinstellingen en gevangenissen staat
volstrekt los van het niveau van de
30 criminaliteit. Dat komt omdat criminaliteit
haar wortels heeft in de manier waarop de
samenleving functioneert.
Het bijbrengen van sociaal gedrag aan
kinderen lijkt het allerbelangrijkste. In de
35 jaren vijftig was er zowel in het gezin als in
de wereld daarbuiten voortdurend toezicht op
jongeren. Dat toezicht is drastisch
afgenomen, terwijl inpassing in de
volwassenenwereld er zeker niet
40 gemakkelijker op is geworden. (...)
Waar gezinnen tekortschieten moeten ze
gesteund worden en moeten hulpstructuren,
zoals voor- en naschoolse opvang, worden
opgezet.
(...)

tekst 8

Oogst van 479 wapens Amsterdamse politie neemt nieuwe maatregel

Messenverbod

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM - De Amsterdamse politie heeft met de oogst van 479 wapens, die mensen vrijwillig in containers hebben gegooid, de periode van het generaal pardon afgesloten. De afgelopen maand kon iedereen zijn wapens straffeloos inleveren.

De 'vangst' bestaat uit vlinderknip-, val- en slagersmessen, rambomessen, stiletto's en speciaal geslepen keukenmessen. Maar ook zijn sabels, bajonetten, bijlen, ploertendoders, luchtdruk- en alarmpistolen, wurgstokjes en traangas in de containers gevonden.

(...)
Sinds gisteren is met een wijziging van de Algemene Politieverordening de tweede maatregel tegen wapenbezit een feit. Tussen tien uur 's avonds en zeven uur 's ochtends geldt in de Amsterdamse binnenstad een messenverbod. Dat betekent dat de politie ook wapens die niet onder de wapenwet vallen, in beslag neemt en proces-verbaal uitschrijft. Zelfs schroevendraaiers,

keukenmessen en tafelpoten waarvan het vermoeden bestaat dat ze niet voor hun oorspronkelijke doel gebruikt gaan worden, zijn verboden. Daarnaast overlegt de politie met scholen en horeca om het wapenbezit terug te dringen.

(...)
Andere steden twijfelen nog over een messenverbod. Als nadeel zien zij dat de politie geen recht heeft om zomaar te fouilleren. Dat mag pas als de agent gezien heeft dat iemand een wapen draagt, of als een andere burger hem daarop wijst. Breda en Rotterdam dringen daarom aan op een wetswijziging, zodat de politie preventief mag fouilleren.

bron: Trouw van 2 april 1999

strip 1

De rechter

Door Mr Jesse B. van Muywijk

bron: Tubantia van 10 november 1999

Opgave 1 De multiculturele samenleving

Zie tekst 1 uit het bronnenboekje.

Er zijn twee vormen van sociale mobiliteit.

- 2p 1 Van welke vorm van sociale mobiliteit is sprake in tekst 1?
Licht je antwoord toe.

In tekst 1 herken je een voorbeeld van de cultuur van de Marokkaanse gemeenschap. Tussen dit voorbeeld van Marokkaanse cultuur en de Nederlandse cultuur zijn overeenkomsten en verschillen.

- 5p 2 A Geef op grond van tekst 1 een norm die in beide culturen voorkomt en noem de waarde die ten grondslag ligt aan deze norm.
B Geef op grond van tekst 1 twee normen die verschillend zijn in deze culturen en noem de waarden die ten grondslag liggen aan deze twee normen.

De beeldvorming over Marokkaanse jongens is negatief in tegenstelling tot die over Marokkaanse meisjes. Uit onderzoek blijkt dat een deel van de Marokkaanse jongens zich schuldig maakt aan criminaliteit. Marokkaanse meisjes maken zich nauwelijks schuldig aan crimineel gedrag.

- 4p 3 Geef met behulp van de bindingstheorie een verklaring waarom Marokkaanse meisjes zich niet of nauwelijks aan criminaliteit schuldig maken en relatief veel Marokkaanse jongens wel.
Ga in je uitleg uit van een verschil in de sociale positie van Marokkaanse meisjes en van Marokkaanse jongens.

- 2p 4 Noem een motief om te emigreren dat speelde bij de eerste generatie Marokkanen en noem een reden waarom deze generatie zich in Nederland mocht vestigen.

Zie tekst 2 uit het bronnenboekje.

Om het probleem van de witte en zwarte scholen of mono-etnische scholen in kaart te brengen, kun je gebruik maken van de benaderingswijzen van maatschappijleer.

- 6p 5 Formuleer twee vragen die passen bij de politiek-juridische benaderingswijze en beantwoord deze vragen aan de hand van de tekst. Je hoeft per vraag maar één antwoord te geven. Geef bij het antwoord een citaat of verwijst naar een passage of gegeven uit de tekst.

In verschillende steden in Nederland, zoals in Deventer, zijn er zogenoemde witte en zwarte of mono-etnische basisscholen ontstaan.

- 2p 6 Past deze ontwikkeling binnen het ideaal van een multiculturele samenleving?
Licht je antwoord toe.

In tekst 3 staan voorbeelden van vooroordelen die werkgevers hebben (regels 14–17).

- 2p 7 Leg uit dat hier sprake is van vooroordelen.

De kansen van de allochtone werkzoekende op werk worden bepaald door factoren die te maken hebben met positieverwerving en met positietoewijzing.

- 2p 8 Met welke belemmerende factoren hebben de allochtone werkzoekenden volgens tekst 3 vooral te maken? Met die van positieverwerving of met die van positietoewijzing?
Licht je antwoord toe en verwijst naar een gegeven uit de tekst.

In de nota „Immigratie, integratie: een fenomeen van alle tijden” die minister Van Boxtel van Grote-steden en Integratiebeleid in november 1998 in de Tweede Kamer verdedigde, heeft de volgende passage veel discussie losgemaakt:

„De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling geeft in zijn zojuist verschenen advies (Integratie in perspectief, Den Haag 1998) aan dat het aantal leden van etnische minderheden tussen 1995 en 2015 zich verdubbelt tot ruim 2 miljoen. Het is een onmiskenbaar feit dat Nederland een immigratieland is geworden en dat het zich moet instellen op een steeds groter wordende druk op het integratiebeleid.”

- 2p 9 Noem twee oorzaken van de toename van de aantallen leden van etnische minderheden waardoor je Nederland als immigratieland kunt beschouwen.

Eindexamen maatschappijleer havo 2002-II

havovwo.nl

- De toename van het aantal leden van etnische minderheden roept een aantal maatschappelijke en politieke vraagstukken op. Onder andere 'een steeds groter wordende druk op het integratiebeleid'.
- 2p 10 Tot welke twee andere vraagstukken kan de toename van het aantal nieuwkomers leiden?
- De toename van het aantal nieuwkomers biedt volgens velen ook voordelen.
- 2p 11 Noem twee voordelen van de toename van het aantal nieuwkomers voor Nederland.

■ Opgave 2 Verkiezingen van de Tweede Kamer

De vragen van deze opgave hebben betrekking op de teksten 4 en 5, tabel 1 en figuur 1 uit het bronnenboekje.

- Nederland is een democratie.
- 2p 12 Welke kenmerken van de democratie zijn van toepassing op de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer?
Noem er twee.

- Tekst 4 beschrijft de manier waarop het verkiezingsprogramma van het CDA tot stand komt (regels 19–48).
Het proces van het ontstaan van dit verkiezingsprogramma tot en met het uitvoeren van de CDA-wensen kun je beschrijven met behulp van het barrièremodel.
- 4p 13 A Noem de vier hindernissen van het barrièremodel en zet deze in de juiste volgorde.
B Welke hindernis of barrière is genomen als het verkiezingsprogramma van het CDA officieel is gepubliceerd?
Licht je antwoord toe.

- Politieke partijen hebben verschillende functies: de articulatiefunctie, de communicatiefunctie, de integratiefunctie, de participatiefunctie, de selectiefunctie.
De wijze waarop het CDA zijn verkiezingsprogramma opstelt, maakt verschillende functies duidelijk.
- 3p 14 Geef drie van de vijf genoemde functies van politieke partijen die op deze wijze door het CDA worden vervuld.
Licht elke functie toe met een verwijzing naar tekst 4.

- Zie tekst 5 uit het bronnenboekje.*
- Dolman noemt de samenwerking van PvdA en VVD 'een onnatuurlijk bondgenootschap'.
- 4p 15 Leg uit welke ideologische uitgangspunten van PvdA en van VVD op gespannen voet met elkaar staan. Noem er twee.

- Volgens Dolman wilde de PvdA graag in de regering vanwege de macht die dat oplevert (regels 17–21 uit tekst 5). Partijen die regeringsverantwoordelijkheid dragen, beschikken over meer macht dan oppositiepartijen.
- 4p 16 Waarom hebben regeringspartijen in de Tweede Kamer meer macht dan oppositiepartijen?
Ga in je antwoord uit van twee machtsmiddelen.

- Zie tabel 1 uit het bronnenboekje.*
- 2p 17 Welke kenmerken van het Nederlandse kiesstelsel kun je afleiden uit tabel 1?
Beschrijf er twee.

- Zie tabel 1 uit het bronnenboekje.*
- De verkiezingsuitslag van 1998 gaf aanleiding tot de vorming van het tweede kabinet-Kok, bestaande uit PvdA, VVD en D66.
- 2p 18 Met welke andere combinatie van drie partijen had ook een nieuw kabinet gevormd kunnen worden?

- Zie figuur 1 uit het bronnenboekje.*
- 2p 19 Stemmen vrouwen gemiddeld linkser dan mannen volgens figuur 1?
Licht je antwoord toe.

Eindexamen maatschappijleer havo 2002-II

havovwo.nl

- 2p **20** Noem twee politieke partijen die volgens figuur 1 rekening moeten houden met kiezers die in een relatief lage maatschappelijke positie verkeren.
Licht je antwoord toe door uit figuur 1 een kenmerk van een lage maatschappelijke positie te noemen.
- Sinds de jaren negentig is de opkomst voor verkiezingen van de Tweede Kamer aan het dalen. Volgens tabel 1 heeft in 1998 73,2% gestemd. In 1994 was de opkomst 78,4%.
- 2p **21** Geef één reden waarom een lage opkomst voor verkiezingen van de Tweede Kamer door een aantal mensen als een probleem voor de democratie wordt gezien.
- Als de uitslag van de verkiezingen bekend is, komt het staatshoofd, de koning(in), in actie.
- 2p **22** Wat is de rol van het staatshoofd na de verkiezingen?

Opgave 3 Criminaliteit en rechtsstaat

Zie tekst 6 uit het bronnenboekje.

- De Glen Millsschool is speciaal voor jongens, omdat criminele daden vooral door jongens gepleegd worden en in veel mindere mate door meisjes (regels 10–13).
- 4p **23** Geef twee verklaringen voor het verschil in de mate van crimineel gedrag tussen jongens en meisjes.

Zie tekst 7 uit het bronnenboekje.

- In het artikel 'Samenleving maakt jeugd crimineel' schrijft hoogleraar criminologie J. Junger-Tas, dat de oplossing van de jeugdcriminaliteit niet eenvoudig is. De oplossingen die men voorstaat, hangen nauw samen met de opvattingen die men koestert over de oorzaken van criminaliteit. J. Junger-Tas beschrijft in het artikel verschillende oorzaken. Eén oorzaak staat in de regels 13 tot 23 van tekst 7.
- 4p **24** Geef nog twee maatschappelijke oorzaken voor de stijging van de jeugdcriminaliteit.
Opmerking: Deze oorzaken staan niet in de tekst.

Zie regels 24–44 uit tekst 7.

- Men kan een onderscheid maken tussen repressief en preventief beleid bij het bestrijden van criminaliteit.
- 2p **25** Is mevrouw Junger-Tas voorstander van een repressief beleid of van een preventief beleid ter bestrijding van de jeugdcriminaliteit?
Geef uit de tekst twee voorbeelden die je antwoord ondersteunen.

Zie tekst 8 uit het bronnenboekje.

- De politie heeft verschillende taken.
- 2p **26** Toon met behulp van de tekst aan welke twee taken van de politie te herkennen zijn bij de aanpak van het verboden wapenbezit.

In Amsterdam is de Algemene Politieverordening gewijzigd (zie regels 8–10 uit tekst 8). In de samenleving gelden verschillende soorten regels zoals bijvoorbeeld fatsoensregels, schoolregels, spelregels bij voetbal. De bepalingen van de Algemene Politieverordening zijn voorbeelden van rechtsregels.

- 3p **27** Geef drie redenen waarom de bepalingen van de Algemene Politieverordening voorbeelden zijn van rechtsregels.

Zie tekst 8 uit het bronnenboekje.

- De politie mag onder bepaalde omstandigheden overgaan tot het fouilleren. Breda en Rotterdam willen op dat punt een wetswijziging (regels 23–31).
- 3p **28** Welk dilemma van de rechtsstaat kan ontstaan bij deze wetswijziging? Leg je antwoord uit door de mogelijke gevolgen van deze wetswijziging aan te geven.

Eindexamen maatschappijleer havo 2002-II

havovwo.nl

Zie strip 'De rechter' uit het bronnenboekje.

In de strip 'De rechter' komen drie personen voor: persoon A, persoon B en persoon C.

- 2p **29** Wie zijn de personen A en C? Noem van elk twee taken die ze uitoefenen tijdens de rechtszitting.

In de strip wordt persoon B vrijgesproken, omdat de strafprocedure niet voldoet aan 'juridisch-technische' voorschriften.

- 1p **30** Welk principe van de rechtsstaat ligt ten grondslag aan de eis dat de strafprocedure moet voldoen aan 'juridisch-technische' voorschriften?

Een verdachte is pas schuldig na een veroordeling.

- 2p **31** Welke zaken moeten aangetoond worden voordat geoordeeld kan worden dat er sprake is van strafbaar gedrag?
Noem er twee.

Zie de strip.

- 2p **32** Bij welk gerecht zal deze zaak voorkomen als er hoger beroep volgt?
Licht je antwoord toe.

- 1p **33** Wie kunnen er in een strafrechtzaak in hoger beroep gaan?